

KLIMATET OCH SKOLAN

– seminariet som ger dig svar på elevernas frågor om miljö och klimat

- Äntligen är den här dagen här!, säger Gunilla Martinsson, marknadsansvarig på Liber, och välkomnar på så sätt alla till dagens seminarium, Klimatet och skolan. Den stora salen på Nalen är fullsatt. De flesta är från Stockholm men några har faktiskt åkt långväga för att delta. Stämningen är förväntansfull när Hanna Zetterberg Struwe, moderator för dagen, kliver upp på scenen. Hennes intresse för området går inte att ta miste på i hennes entusiasm och det faktum att hon tidigare varit riksdagsledamot med inriktning på miljö- och jordbruksfrågor. Hanna börjar med att presentera seminariets första talare, Stefan Edman, biolog och författare.

Gunilla Martinsson och Caroline Hjorth

- Vill man lära ut nåt måste man börja med känslan. Sen kan man koppla på storhjärnan.

Ur högtalarna hörs plötsligt fågelkvitter. Det är sången från en lövsångare. Stefan berättar att den lilla fågeln tar sig med hjälp av stjärnkartan i sin hjärna och en nedärvd inre magnetkompass över tusen ensamma mil från Afrika till Sverige utan att förbruka ett milligram olja.

Allt hänger samman. Vi är som en global by. Och vi måste ta gemensamt ansvar för varandra. Han nämner tio punkter om miljön värda att tänka på.

- Jordens klimat har alltid växlat!
- Nu påverkar människan de storskaliga klimatsystemen!
- Klimatförändringen till 2100 är en social fråga!
- Senast kring 2015 måste utsläppen börja minska om vi skall klara "max 2 grader"!
- Världen har vaknat, men det nya klimatavtalet måste bygga på rättvisa!
- "Att ro mot framtiden med två åror"- ny teknik och varsammare livsstil måste till.
- Inte dyrt att hejda uppvärmningen, det är snarare en hävstång för en grön marknads-omställning!
- Grattis Sverige, till 40 procent förnybar energi! Nu måste vi förändra transportapparaten och konsumtionen!
- Gör hela skolan till ett grönt AV-hjälpmiddel!
- Färre prylar, mer tjänstekonsumtion - bra för naturens och själens ekosystem!

Stefan Edman

STEFAN EDMAN ser sig själv som posibilist; en möjlighetstänkare, och vill till varje pris undvika mental förurning, onödig pessimism. Det finns ju goda trender också! Men frågan är hur vi ska undervisa elever i frågan? Vi får ju inte skrämna dem. Han poängterar att det måste finnas lust, glädje, fascination och förundran.

Från en möjlighetstänkare till en annan. Hanna presenterar ANITA MONTIN WIIK. En MA/NO-lärare och en sann eldsjäl.

Anita arbetar på Norrsundsskolan på Vaddö i ett arbetslag som arbetar problembaserat, ämnesintegrerat och tematiskt. På ett engagerat och medryckande sätt berättar hon hur hon tror att skolan kan ta ansvar för och inspirera elever i miljöfrågor.

- Skapa ett arbetslag, en grupp lärare som vill arbeta långsiktigt - få eleverna att arbeta på egen hand. Målet är att få eleverna att känna lust.
- Ta tillvara krafterna på orten och använd samhället som klassrum.
- För att få den röda tråden - låt en årskurs arbeta med samma uppgift.
- Gör iordning ett uteklassrum och låt eleverna hålla lektioner eller workshop för andra.
- Låt det finnas gott om tid men avgränsa arbetsområdet så att det blir hanterbart och överskådligt.
- Försök påverka och öka miljömedvetenheten hos andra skolor och kommunens politiker genom att visa ditt intresse för miljöfrågor.

Anita Montin Wiik.

Det finns många nivåer i klimatfrågan. Så från att ha lyssnat på ett elev- och jordnära arbete, presenterar Hanna Bo Kjellén, som tar sig an frågan ur ett mer globalt och politiskt perspektiv.

BO KJELLÉN är en av Sveriges främsta inom miljö- och klimatområdet och har varit med sen klimatfrågans begynnelse. Han anser att mycket kommer att vara bättre än vi fruktar år 2050. Och detta trots att klimatförhandlingarna går trögt. Olika länder har olika ekonomiska och politiska intressen. Det skiljer sig markant mellan främst de rika och de fattiga ländernas intressen. Ändå görs det framsteg! En av huvudpunkterna i Köpenhamn december 2009 är just bistånd, teknologi och överföring av teknologi från rika till fattiga länder. Om att Sverige innehar EU-ordförandeskapet hösten 2009 säger han:

–Det är fantastiskt för ett litet land att vara stormakt i sex månader. Men det räcker med sex månader.

Bo nämner några saker han anser är centrala i klimatfrågan.

- Vi har ett särskilt ansvar som den första generation som kan påverka hela det globala naturliga systemet.

Bo Kjellén

- Påverkan på klimatet måste bromsas. Läget är allvarligt men ingalunda hopplöst.
- Det är starka krafter i rörelse för att åstadkomma förändring i energi- och transportsystem.
- Det krävs en kombination av utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder.
- Den internationella klimatpolitiken måste ses i perspektiv av kampen mot fattigdom.
- Kan klimatpolitiken bli en del av arbetet att nå en fredligare och säkrare värld? (vi har inte råd att föra krig - det leder till mycket mer utsläpp.)
- Att detta ger en bild av stora risker och väldiga utmaningar - men också oanade nya möjligheter.

Bo poängterar att det är vi vuxna som måste stödja ungdomar i deras känsla av oro för miljön, men också visa på möjligheterna. Och det är också något som nästa talare, GERMUND SELLGREN, håller med om.

Han är utomhuspedagog och arbetar för WWF. Han säger att man

Germund Sellgren

har gått från att prata om miljö, till hållbar utveckling. Och den ska vara framtidsinriktad, ha perspektiv och utveckla handlingskompetens. Lärandet för hållbar utveckling handlar om kunskap, motivation och möjlighet; jag vet, jag vill och jag kan. Eleverna agerar på ett annat sätt genom detta. Han avslutar med att säga att han vet att lärare älskar tips. Han uppmanar alla att använda sig av lek och rollspel. Det är ett roligt sätt att ta sig an allvarliga saker.

Nästa talare som Hanna presenterar är nog den som flest personer känner igen. Vi har sett honom presentera vädret på tv både en och två gånger.

PÄR HOLMGREN, meteorolog och författare, inleder med två frågor. Vart är vädret på väg och vart är världen på väg? Hållbarhetsfrågorna

hänger ihop. Han menar att vårt samhälle är på väg att förändras och att det då kan vara bra att sätta saker i ett generationsperspektiv för att inte helt tappa bort sig. Vi har en befolkningsökning. Ju fler vi blir desto mer beroende blir vi av vår planet, ex. tar vi upp mer fisk, skövlar mer träd osv. Vi lever ju inte bara på jorden - vi är en del av den. Lite mer utsläpp

Pär Holmgren

av växthusgas är ok, men i långa loppet klarar inte vårt klimatsystem av det. Då börjar det förändras av egen kraft. Det blir en instabilitet som den försöker utjämna själv. Och när det sätter igång vet vi inte riktigt vad som sker. Han kallar det för tippingpoint. Vi måste börja spara energi, utveckla ny teknik och ändra vårt beteende. Istället för att fundera på vad det kostar måste vi börja tänka i form av investeringar. Att det leder till nya jobb och på sikt, ekonomisk tillväxt. Vi behöver kunskap; vi måste börja tänka, arbeta med helhetslösningar, vara tvärvetenskapliga och arbeta tematiskt.

Och det är ju det tematiska Anita Montin Wiik har tagit fasta på. Hon avslutar med att berätta hur vi kan få eleverna att känna makt över miljöfrågorna.

Hon menar att kunskap ger makt och verktyg till förståelse och handling.

- Eleverna måste vara delaktiga i planeringen av arbetet - de ska ju utföra det.
- Anlita handledare och föreläsare från närmiljö.
- Låt alla uppdrag vara på riktigt och resultatet ska komma till praktisk användning.
- Det är inte bara fakta eleverna behöver från oss. Våga vara trovärdig, erkänn dina miljösvagheter och följ den röda tråden som du planerat. Det handlar om att ändra attityd.

Anita berättar att eleverna på Norrsundsskolan genomförde tre stora projekt. Ett i varje årskurs 7, 8 och 9. De handledes av doktorander och när projektet var slut, planerade de en egen lektion för andra elever i andra skolor. De undervisade helt enkelt andra i det de själva hade lärt sig. Projekten resulterade i flera artiklar, en bok och slutligen en revy. Och på frågan om man kan vara en "vanlig lärare" och genomföra detta svarar hon: -Ja! Var dig själv. Använd dig av det. Det är klart det går! Det handlar om att våga vara trovärdig och det handlar framför allt om att ändra sin attityd. Ge dina elever kunskap och låt dem vara delaktiga. Då känner de makt och ser möjligheterna.

Den sista halvtimmen ägnades åt en paneldebatt. På frågan, vad kan man göra för att påverka,

svarade STEFAN EDMAN att man t ex. kan gå direkt på handlarna (ICA, Konsum m fl.) och ställa krav. Det gäller att bygga och starta trender.

PÄR HOLMGREN sa också att allt inte kan ligga på individnivå. Det blir för tungt att bära. Det finns maktavare som kan och måste agera.

BO KJELLÉN drog upp parallellen mellan den finansiella krisen och klimathotet. Alla har sagt att så här kan det inte fortsätta (om den finansiella krisen). Men det har fortsatt och nu är krisen här.

En bra sak att ha i åtanke tyckte PÄR HOLMGREN är att det alltid kommer att finnas skräckscenarior. Men risken är väldigt liten för att de ska inträffa. Alla var dock eniga i att oavsett måste eleven sättas i centrum. Vi måste reflektera och ta vara på deras reflektioner. Klimatfrågan är en viktig fråga.

ANITA MONTIN WIIK svarade på vad hon trodde att hennes elever fick ut av att arbeta med sina miljöprojekt. - De får ett starkt självförtroende. De vågar göra saker de aldrig skulle ha gjort innan de genomförde projektet. De har förstått att de kan påverka. Och de har gått från att vara blyga till att veta att de kan och vågar ställa krav.

GERMUND SELLGREN fick de sista orden: -Klimatångesten dämpas när man jobbar med den. Jobbar man aktivt får man framtidstro!

TVÅ SNABBA FRÅGOR

Therese Carlberg,
SO-lärare år 7-9
Sofiaskolan,
Stockholm

Vad fick dig att komma på seminariet Klimat och skolan?
Eget intresse och dessutom ett bra sätt att få mer kunskap om ämnet. Och få tips och ideér på hur man kan ta upp ämnet med mina elever.

Fick du några bra tips?
Ja, det kändes väldigt matnyttigt.

Ove Persson,
NO-lärare år 6-9
Uppgårdsskolan,
Ekerö

Vad fick dig att komma på seminariet Klimat och skolan?
Eget intresse och dessutom är jag NO-lärare. Vi är fem stycken från skolan som valt att gå.

Fick du några bra tips?
Ja. Lövsångaren var en bra bild! Sen är det skönt att få sitta och lyssna och bara ta in. En eloge till Liber för att ni lägger ut allt material på hemsidan också.